

Histories Krant

PE-PP 18-00000
MUSEUM MUSEUM

November \ december \ januari – 2024-2025

Driemaandelijks tijdschrift V.U.: Bart Blomme, Grasmarkt 61, 1000 Brussel. Afgiftekantoor: Antwerpen X, P 928058

© Sajara Muhammetova

\ IN DEZE KRANT

Dag uit het leven van
metaaldetectorist
Barbara
— p. 2

Terugblik Histories
Festival
— p. 3

Praktijktip: duik
in het erfgoed van
jeugdbewegingen
— p. 6

Over-drager Jan
Holvoet
— p. 7

MamaMito zet vrouwen in de stamboom centraal

De slotdag van MamaMito bracht op 16 november ruim 300 enthousiaste deelnemers samen in Leuven. Dit unieke burgerwetenschapsproject bracht de moederlijke lijn in stambomen onder de aandacht. Sprekers Maarten Larmuseau, Maite De Beukeleer en collega Elvire belichtten de resultaten en vertelden bijzondere verhalen waarvan het publiek zichtbaar genoot.

Het project onderstreept niet alleen het belang van burgerwetenschappers in wetenschappelijk onderzoek, maar toonde ook dat genealogie niet enkel een mannelijk terrein is.

Of zoals deelnemster Gina het treffend samenvatte: “Het is mooi dat de vrouwen in de stamboom eens in het zonnetje staan.”

HISTORIES

Doe jij mee aan Erfgoeddag?

Neem jij volgend jaar deel aan Erfgoeddag? Met het thema *Game on!* word je uitgedaagd om erfgoed op een speelse en actieve manier in de kijker te zetten. Inschrijven kan tot 19 januari op faro.be/erfgoeddag/inschrijven.

Slim

Het gebruik van Artificiële intelligentie of AI neemt exponentieel toe. Nu al verbruikt ChatGPT 25 keer meer energie dan Google, dat tot voor kort onze belangrijkste vraagbaak was. De chatbot genereert snel en efficiënt persberichten, samenvattingen en zelfs papers. De massale inzet van kunstmatige intelligentie roept ethische vragen op. Zijn AI-gebaseerde teksten nog authentiek en vooral, betrouwbaar? De software haalt immers zijn gegevens van het internet, waar veel onjuiste, onvolledige of enigszins gekleurde informatie te vinden is. En dan vergeten we nog de vraag bij uitstek: vervangt AI binnenkort de mens? Feit is dat heel wat werk dat erfgoedvrijwilligers in het verleden verrichtten vandaag sneller en efficiënter kan. Zeker toen men daarvoor enkel typemachines en fichebakken ter beschikking had. Anderzijds is een mens veel méér dan een vat vol kennis of een reeks te automatiseren handelingen. Passie en verbondenheid zijn vooralsnog niet om te zetten in bits en bytes. Ook al ben je voor of tegen: AI schudt onze wereld door elkaar. Volgens sommigen staan we nog maar aan de vooravond van een tweede industriële revolutie. Als vrijwilliger of vereniging heb je daarbij de keuze: je kan aan de kant blijven staan of die technologie gezond kritisch omarmen. In het tijdschrift *Brugse Stam* las ik een mooi voorbeeld van hoe je AI voor jou kan laten werken. Een chatbot vertaalde en analyseerde een Latijnse verlovingsakte. Een slimme manier om tijd te winnen én de eigen kennis en ervaring te testen en trainen.

Benieuwd naar meer ingenieuze technologie? Surf dan naar onze website waar we experts en vrijwilligers aan het woord laten over digitale trends zoals virtual reality.

— Eva Wuyts (algemeen coördinator)

Deze afbeelding is AI-gegenereerd.

Barbara, metaaldetectorist

Metaaldetectie draait voor Barbara Jeunieux niet alleen om het vinden van voorwerpen, maar ook om de verhalen erachter. Op een herfstige zondag gingen we met haar op pad.

🕒 8.00

We ontmoeten Barbara in de vroege ochtend aan de tafel van de vondstexperten en archeologenspecialisten, waar ze trots haar vondsten toont. Hoewel ze pas anderhalf jaar bezig is met de hobby, is ze net zo gepassioneerd als haar meer ervaren collega's.

🕒 9.30

Metaaldetectie vraagt om geduld. Veel geduld. Op sommige dagen kom je bijzondere vondsten tegen, maar vandaag valt de oogst wat tegen. Gelukkig leert Barbara veel bij van de andere aanwezigen, zowel over de technische aspecten van de detector als over het vondstmateriaal.

🕒 14.00

Tijdens het zoeken ontmoet je veel nieuwe mensen. "Soms draait het niet alleen om de hobby," zegt ze. "Maar ook om het maken van nieuwe vrienden." Tussen de zoekmomenten door praten de detectoristen dan ook gezellig bij.

🕒 16.00

Na een dag speurwerk moet Barbara haar vondsten registreren en rapporteren. "Het verhaal eindigt niet bij het vinden; elk object krijgt zijn eigen betekenis zodra het ontdekt is," legt ze uit. "Nu is het mijn taak om die verhalen te onthullen. Deze hobby blijft me steeds opnieuw uitdagen."

Wil je meer weten over metaaldetectie? Bezoek onze website: histories.be/metaaldetectie

Het Histories Festival door de ogen van de jongste deelnemer

Het Histories Festival trok jong en oud, maar Elize, de jongste deelnemer, was pas 12 jaar. Ze neemt je mee door een dag vol leerrijke ontmoetingen, markante indrukken en nieuwe ervaringen. Een dag die bijblijft, ook bij haar.

Op 28 september vond de tweede editie van het Histories Festival plaats. Het was een ontmoetings- en leermoment voor erfgoedvrijwilligers van verschillende organisaties. Ook ik zakte af naar Mechelen.

Het Festival was goed bereikbaar. Merovingische re-enactors aan de ingang van het Diocesaan Pastoraal Centrum maakten meteen duidelijk waar je moest zijn en zorgden voor een warm welkom.

In de voormiddag kon je verschillende activiteiten volgen, van een film over het maken van reuzen tot een panelgesprek over re-enactment. Ik koos voor de sessie rond heraldiek. Tijdens de lezing moest ik veel informatie verwerken, maar gelukkig was het allemaal interessant.

In de binnentuin volgde ik de initiatie metaaldetectie, waar munten verstopt waren die je kon zoeken met een metaaldetector. Dankzij tips van de begeleiders vond ik wel 12 munten! Voor herhaling vatbaar, als je het mij vraagt.”

“Tijdens de pauzes bezocht ik de erfgoedbeurs, waar vrijwilligers vol passie over hun organisatie of werking vertelden. Geboeid luisterde ik naar hun verhalen.”

— Elize Knops

In de namiddag nam ik een kijkje achter de schermen van de Hanswijkprocessie. In het depot waren veel indrukwekkende kostuums te zien. Voor elk kostuum bestonden er ook bijpassende schoenen. Wist je dat er 2 versies zijn van elk kostuum, een oude en de hedendaagse versie?

Daarna volgde ik een sessie over Wikimedia. Die trok veel bezoekers, de zaal zat dan ook bomvol. Gezien de moeilijkheden rond auteursrechten verraste dit me niet. Ik keek er zelf naar uit, want ik vind dit ook lastige materie. Hoewel het onderwerp ingewikkeld is, heb ik toch een beter inzicht gekregen.

Ik vond het een zeer leerrijke en leuke dag. Twijfel je om volgende keer te komen? Gewoon doen, je krijgt er geen spijt van!

Deze terugblik werd ingestuurd door Elize Knops, erfgoedvrijwilliger bij Stuifzand.

Kon je er niet bij zijn of heb je een sessie gemist? Vind alles terug op onze website:

➔ histories.be/festival

Medewerker in de kijker: Rob Bartholomees

Met meer dan 12 jaar ervaring in de erfgoedsector, heeft Rob al heel wat wateren doorzwommen. Gedreven door zijn eigen vrijwilligerservaring bij de Koninklijke Heemkundige Kring Sint-Hubertus Tervuren, startte hij zijn carrière bij Heemkunde Vlaanderen waar hij werkte rond verjonging en communicatie. Nu richt hij zich op de digitale transformatie bij erfgoedverenigingen.

Raak je niet meer wegwijs in alle digitale technologieën? Ga naar onze website: histories.be/digitaal-werken

Je houdt je bezig met digitale transformatie voor erfgoedverenigingen en -vrijwilligers. Wat houdt dit in en waarom is dit zo belangrijk?

Onze maatschappij evolueert enorm: er worden meer en meer digitale vaardigheden gevraagd van mensen, alles wordt digitaal – denk maar aan historische bronnen die volop gedigitaliseerd worden – en ook de overheid communiceert meer digitaal. Een goed voorbeeld daarvan is het Verenigingsloket dat ze recent lanceerde. Daarom vinden wij het belangrijk om erfgoedvrijwilligers hierin zo goed mogelijk te ondersteunen.

Niet alleen omdat het ‘moet’, maar ook omdat er ook veel voordelen aan zijn. Digitale processen zijn efficiënter en nemen minder tijd in beslag. Niet iedereen is zich daarvan bewust en de drempel lijkt soms groot. Die drempel willen we dan ook graag verkleinen.

Hoe doe je dat?

Een jaar geleden lanceerden we *Digitaal Werken*. Dit programma omvat al onze activiteiten die op een of andere manier bijdragen aan de digitale transformatie. Dat kan gaan van vormingen en projecten tot databanken en begeleidingen, zoals het lerend netwerk rond QGIS. Daarnaast hebben we ook *Spraakmakers* in het leven geroepen. *Spraakmakers* staat voor spraakmakende digitale onderwerpen. In deze reeks

zoomen we in op digitale trends en onderzoeken we wat de meerwaarde van bepaalde technologieën kan zijn voor de erfgoedvrijwilliger. Niet alle digitale ontwikkelingen bieden namelijk een voordeel voor erfgoedverenigingen.

Wat brengt 2025 voor jou?

De komende maanden gaan we nog enkele interessante digitale thema's verkennen zoals artificiële intelligentie en vrije kennis. Vrije kennis is een verzamelterm voor vrij bruikbare kennis, zonder auteursrechten of restricties. Daarnaast kijken we ook naar manieren om deze kennis bij de erfgoedvrijwilligers te brengen. Dat kan via praktijktips op onze website, online webinars of eventueel zelfs een studiedag ...

Welke digitale thema's dagen jou zelf het meeste uit?

Onderwerpen zoals artificiële intelligentie en augmented reality zijn voor mij ook nieuw, dus dat is plezant om rond te werken. Maar vrije kennis ligt me nauw aan het hart. Ik vind het belangrijk om kennis zo toegankelijk mogelijk te maken.

Tot slot: heb jij nog tips of advies voor erfgoedvrijwilligers?

Wees niet bang om te experimenteren en laat je niet afschrikken door onbekende technologieën. Het punt waarop dingen interessant worden is voor iedereen verschillend. Er bestaat niet één juiste methode.

Aan de slag met virtual en augmented reality

Virtual en augmented reality maken de laatste jaren steeds meer hun opgang, ook in het erfgoedveld. Deze technologieën veranderen de werkelijkheid waarin we ons bevinden. Virtual reality (VR) neemt je mee naar een andere plek: een omgeving die gegenereerd is door een computer. Het is een gesimuleerde werkelijkheid waarin je kan rondkijken en rondlopen.

Augmented reality (AR) voegt – meestal via een app – een digitale laag toe aan onze fysieke omgeving. Die extra laag

verrijkt jouw ervaring van de plek waar je bent. Je krijgt bijvoorbeeld meer uitleg bij het schilderij voor je of bij de beiaard die je hoort spelen. Erfgoedspelers zetten VR en AR volop in om erfgoed via digitale toepassingen op een andere manier tot bij hun publiek te brengen. Wij zochten daarom uit wat deze technologieën kunnen betekenen voor erfgoedvrijwilligers.

Benieuwd? Lees de artikelenreeks op onze website: histories.pub/vr-ar

Onze vormingen

\ WEBINAR

Promoot je erfgoedactiviteit met een klein budget

In dit gratis webinar leer je alles over wervende communicatie. Je verkent verschillende kanalen, ontdekt hoe je je boodschap aantrekkelijk maakt voor je doelgroep en krijgt alle handvaten die nodig zijn om je activiteit in de kijker te zetten.

📅 09-12-2024

👉 Online

\ WEBINAR

Werken met online Historische Woordenboeken

Stuit je bij oude teksten regelmatig op onbekende woorden? In dit gratis webinar ontdek je hoe je snel en doeltreffend de betekenis achterhaalt met de online zoekapplicatie Historische Woordenboeken.

📅 16-12-2024

👉 Online

\ WEBINAR

Krijg meer grip op de administratie van je erfgoedvereniging

In dit webinar krijg je een overzicht van alle administratieve, boekhoudkundige en fiscale regels voor vzw's en feitelijke verenigingen. Zo maak je tijd voor wat écht belangrijk is: zorgen voor je erfgoed.

📅 29-01-2025

👉 Online

\ WEBINAR

Bereid je voor op een zorgeloze aangifte van de patrimoniumtaks

In deze vorming leer je stap voor stap wat de patrimoniumtaks inhoudt, wat er belast wordt en hoe je de taks berekent. Zo haal je probleemloos de deadline van 31 maart.

📅 10-02-2025

👉 Online

\ WEBINAR

Creëer een onvergetelijke erfgoedactiviteit met de bezoekerscyclus

In dit gratis webinar leer je werken met de bezoekerscyclus. Ideaal voor iedereen die erfgoedactiviteiten organiseert en de beleving van de bezoekers wil versterken.

📅 27-02-2025

👉 Online

Ontdek al onze vormingen

Game on!

Duik in het erfgoed van de jeugdbewegingen

Game On! Erfgoeddag 2025 staat volledig in het teken van spel en beweging. Hét moment dus om het erfgoed van jeugdbewegingen te verkennen en hun erkenning als immaterieel erfgoed in de kijker te zetten. In dit artikel bundelde de Werkgroep *Jeugdbewegingen en Erfgoed* tips om met dat erfgoed aan de slag te gaan.

1. Zet een originele tentoonstelling op poten

Een tentoonstelling met thema 'spelen' rijmt volledig met het thema *Game On!* Contacteer de lokale jeugdbewegingen en breng samen een verhaal tot leven met sprekende stukken en ludieke opstellingen. Hang foto's aan wasdraden van een gesjorde constructie, plaats oude spelattributen op rekken uit het materiaalpot, boots de klank van waterspelletjes na... Er bestaat ook geen betere expolocatie dan de jeugdbewegingslokalen!

2. Breng het verleden tot leven via een erfgoedspel

Zet samen met een jeugdbeweging een doe-activiteit op en maak zo komaf met het stoffige karakter van erfgoed. Speel *Cluedo* met personages uit het verleden, gebruik oude spelattributen als moordwapens en ga op zoek naar locaties waar verhalen en tradities aan verbonden zijn. Of stel vragen over het jeugdbewegingsverleden tijdens *Trivial Pursuit*.

3. Coördineer muziek-, vendel-, of wimpelevenementen voor jong en oud

Op Erfgoeddag 2025 staan ook sport, techniek en vaardigheid centraal. Verzamel verschillende generaties die deel uitmaak(t)en van de muziekkapel, vendel- of wimpelgroep. Door jong en oud samen te brengen, kan je hier veel over bijleren.

4. Ga na hoe vaardigheden en technieken evolueerden

Sjorren, oriënteren, survival, bushcraft, EHBO, ... het zijn allemaal technieken of vaardigheden. Werd er altijd al een zwembad gesjord op kamp of is dat iets nieuws van de laatste jaren? Hoe verliepen de trektochten van de lokale jeugdbeweging toen de GPS nog niet bestond? Ga eens op tocht met een oud-Scout, oud-JNM-er, ... en vraag raak!

5. Organiseer een retro-spelactiviteit

Jong gespeeld, is ook oud geleerd! Laat verschillende generaties oud-leiding de spelregels uit hun tijd uitleggen tijdens een retro-spelnamiddag of -avond. Zin in iets meer dan een spelavond? Maak er een groot speelweekend van waarin verschillende generaties met elkaar spelen.

6. Maak een tijdscapsule

Spelen van vandaag, zijn het erfgoed van morgen. Maak samen met de lokale jeugdbewegingen een tijdscapsule die kan dienen als toekomstig 'erfgoedarchief'. Schrijf originele variaties van een bestaand spel op en bewaar het voor de volgende generatie(s). Zorg dat de tijdscapsule de tijd overleeft. Zuurvrij zijdepapier en geïsoleerde en donkere ruimtes zijn hierbij essentieel.

Doe je mee aan Erfgoeddag 2025? Surf snel naar de website van Faro en doe daar ideeën op aan de hand van een uitgebreide folder, leerrijke blogs en inspirerende brainstormsessies.

➔ faro.be/erfgoeddag

\ NIEUWS

Nieuwe bronnen familiegeschiedenis.be

We hebben nieuwe bronnentoegevoegd op familiegeschiedenis.be, handig voor Belgen met voorouders over de grens. Via de Nederlandse persoonskaart vind je persoons- en familiale gegevens van elke Nederlandse inwoner. De overlijdensverklaring vertelt meer over de omstandigheden van het overlijden. Zoek je voorouders in Duitsland? Het bevolkingsregister geeft info over het vreemdelingentoezicht vanaf de 19e eeuw. De burgerlijke stand registreert de geboorten, huwelijken en overlijdens en de kerkelijke registers bieden een overzicht van levensgebeurtenissen van hun leden sinds de 16e eeuw.

➔ histories.pub/bronnen-nl-de

Fiscale compensatie voor papieren publicaties

De nieuwe fiscale steunmaatregel van de federale regering compenseert tot eind 2026 de extra distributiekost die je betaalt sinds de tariefverhoging van Bpost. Ontdek hoe jouw erfgoedvereniging de extra kosten kan terugvorderen.

➔ histories.pub/fiscale-compensatie

Zo gebruik jij het Verenigingsloket

Het Verenigingsloket geeft je erfgoedvereniging toegang tot tal van diensten van overheidsinstanties. Het helpt je het overzicht te bewaren, efficiënter te werken en bundelt al je informatie op één plek. Verken alle voordelen van dit online platform en leer hoe je het gebruikt in onze praktijktip.

➔ histories.pub/verenigingsloket

Meer nieuws en recente ontwikkelingen op onze website: histories.be/nieuws

\ OVER-DRAGER

Hoe Jan Holvoet de kerststaltraditie in ere houdt

In de rubriek 'over-dragers' spreken we met en over dragers van rituelen, tradities of feesten. We noemen hen dragers, omdat ze hun praktijk in leven houden door die zelf uit te voeren en door ze op anderen over te dragen. In deze krant laten we Jan Holvoet van de Federatie van Vlaamse Kerststallenvrienden aan het woord.

De verdwenen magie van de kerststal

Bij de donkere winterdagen hoort ook de kerstversiering. Vanaf WOII werd het de gewoonte om een kerststal te zetten onder de kerstboom. Vandaag lijken ze steeds meer te verdwijnen. Jan Holvoet verzamelt kerststallen en hoopt dat anderen de magie van een kerststal onder de kerstboom terugvinden.

Van waar komt de kerststallentraditie?

De eerste kerststal werd gezet door Franciscus van Assisi in de 12e eeuw. Dat was toen een 'levende kerststal', met echte mensen en dieren. Naar verluidt begonnen mensen kerststallen in hun huis te zetten toen Napoleon de kerken sloot en ze de kerststal in de kerk niet meer konden bezoeken. Tijdens WOI kwam de traditie via Duitse soldaten in ons land terecht, samen met de kerstboom, en geraakte ze ruimer verspreid.

Kerststallenverzameling

Jan had als kind al interesse in kerststallen. "Zo kwam het dat ik in 1991 thuis een aantal kerststallen had," legt hij uit. "Ik ging op reis naar Praag en kocht ook daar een kerststal. Tijdens de busreis naar huis raakte ik aan de praat met een man uit Brasschaat. Hij vroeg me of hij mijn verzameling op zijn tentoonstelling mocht laten zien, en daar heb ik ja op gezegd. Na die tentoonstelling was ik helemaal verkocht en ben ik actief beginnen verzamelen. Mijn verzameling groeide sindsdien snel aan. Ik sta ook geregeld op een tentoonstelling om ze aan de mensen te tonen."

"Ik koop vooral nieuwe kerststallen als ik op reis ben," vertelt Jan. "Als

iemand van mijn familie of een kennis naar een land gaat waar ik nog geen kerststal van heb, vraag ik of ze er een willen meebrengen. Soms kan je ook een slag slaan op een veiling, bijvoorbeeld als een klooster sluit en de inboedel verkocht wordt."

UFP

De Federatie werd begin jaren '90 opgericht. Enkele mensen van Brasschaat zochten kerststallen voor een tentoonstelling. Dat bleek niet zo simpel te zijn, en daarom wilden ze kerstbeelden uit Italië en Spanje laten overkomen. Maar dan moesten ze eerst lid worden van Universalis Foederatio Praesepistica (UN-FOE-PRAE). Dat is een internationale organisatie rond kerststallencultuur. Om lid te worden van die organisatie, moest een federale vereniging opgericht worden. "Sindsdien maken we deel uit van de UFP en kunnen we beelden uit de hele wereld in bruikleen tentoonstellen," zegt Jan. "We sturen ook zelf kerststallen naar tentoonstellingen in het buitenland en we organiseren al 20 jaar een kerststallenroute. Dat is een wandeling van 5 à 7 km van kerststal naar kerststal."

Een traditie om te koesteren

"De Federatie wil het kerstgebeuren levend houden en het traditionele kerstfeest promoten. Want een kerststal is erfgoed," meent Jan. "We willen mensen motiveren om weer een kerststal in hun huis te zetten of in hun wijk een buitenkerststal te plaatsen. Ik vind het jammer dat de Kerstman de bovenhand krijgt. Het zetten van een kerststal is een mooie en lange traditie die we niet mogen laten verdwijnen."

\ IN DE KIJKER

Jouw foto op deze pagina?

Stuur een foto van jouw activiteit met korte omschrijving naar nieuws@histories.be

Tijdens Open Monumentendag in september blies de Pandoerenhoeve in Heist-op-den-Berg 400 kaarsjes uit.

Deze burgerwetenschappers kwamen op de netwerkdag van Scivil vertellen over hun projecten en bekrachtigden zo het belang van erfgoedvrijwilligers binnen historisch onderzoek.

Tijdens de Jaarmarkt in Sint-Lievens-Houtem bracht de heemkring een stukje geschiedenis tot leven door infobordjes met bijzondere verhalen tentoon te stellen in de Sint-Michaëlkerk.

Dit zijn reus Keizer Maarten I der Assenede en reuzin Marietje van Krentenbrood, eigendom van carnavalsvereniging en reuzengilde "Elk weird em!" uit Assenede.

Heemkunde Nieuwerkerken huldigde tijdens Open Monumentendag pastoor Pieter-Hubert Creten, bekend om zijn sociale impact en literaire werken in de 20e eeuw.

HISTORIES

 Vlaanderen
verbeelding werkt

OP DE HOOGTE BLIJVEN?

Al meer dan 4.000 abonnees op onze maandelijkse nieuwsbrief boordevol erfgoednieuws.

➔ histories.be/nieuwsbrief

